

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Biedrība “Latvijas Veselības ekonomikas asociācija” un biedrība “Latvijas Sarkanais Krusts”Kurzemes komiteja”” saskaņā ar noslēgto līgumu¹ ar Labklājības ministriju, ir izstrādājusi Individuālā budžeta modeļa (IBM) bērniem ar funkcionāliem traucējumiem un veikusi izstrādātās metodikas izmēģinājuma projekta rezultātu novērtēšanu.

IBM izmēģinājumu projekta mērķis bija aprobēt izstrādāto IBM ieviešanas mehānismu un novērtēt tā rezultātus. Gan izmēģinājumu projekts, gan tā rezultātu izvērtēšana tiek īstenota ar Eiropas Sociālā fonda līdzfinansējumu.

Izmēģinājumu projekts tika īstenots 14 mēnešus no 2018. gada 1.septembra līdz 2019. gada 31.oktobrim. Izmēģinājumu projektā piedalījās 103 bērni no 10 Latvijas pašvaldībām.

Izmēģinājumu projekta sākumā tika novērtētas bērnu vajadzības un noteikti atbalsta ilgtermiņa un īstermiņa mērķi trīs atbalsta jomās:

1. Ģimenes atbalsta spēju stiprināšana (šajā jomā pakalpojumi tiek piešķirti vecākiem un ir vērsti uz vecāka kapacitātes stiprināšanu, lai nodrošināšanu bērnam kvalitatīvu aprūpi).
2. Pakalpojumi bērnam zaudētās funkcijas kompensēšanai (šajā jomā pakalpojumi tiek piešķirti bērnam).
3. Bērna funkcionēšanas spēju uzturēšana un attīstīšana (šajā jomā pakalpojumi tiek piešķirti bērnam).

Pēc bērna un vecāka individuālo vajadzību izvērtēšanas procesa pabeigšanas, tika izstrādāti individuālie atbalsta plāni, kas ietvēra konkrētus pakalpojumus bērniem un vecākiem izvirzīto mērķu sasniegšanai. Individuāla budžeta ietvaros tika apmaksāti tikai tādi pakalpojumi, kuru nepieciešamību ir noteikusi izvērtēšanas ekspertu komandas sadarbībā ar vecākiem.

¹Projekts tiek realizēts saskaņā ar līgumu, kas tika noslēgts iepirkuma Nr.LRLM2017/28-3-03/23ESF “Sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu finansēšanas mehānismu aprakstu un ieviešanas metodiku izstrāde, aprobācija izmēģinājumu projektos un izmēģinājumu projektu rezultātu izvērtēšanas” rezultātā, kas tiek izstrādāts Darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 9.2.2. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem” 9.2.2.2. pasākuma “Sociālo pakalpojumu atbalsta sistēmas pilnveide” projekta “Sociālo pakalpojumu atbalsta sistēmas pilnveide” ietvaros, kā arī Eiropas Savienības stratēģijā „Eiropa 2020”, Nacionālajā attīstības plānā 2014.-2020. gadam un „Sociālo pakalpojumu attīstības pamatnostādnes 2014.–2020. gadam” izvirzīto mērķu un noteikto prioritāšu sasniegšanai

Analizējot izvirzīto mērķu sasniegšanu tika konstatēts, ka:

- Atbalsta jomā - ģimenes atbalsta spēju stiprināšana un kompensēšana, sasniegti lielākā daļa izvirzīto mērķu (78%).
- Atbalsta jomā - bērna funkcionēšanas spēju uzturēšana un attīstīšana, pilnīgi sasniegti ir nedaudz mazāk par pusi (41%) no 341 izvirzītiem mērķiem, bet daļēji sasniegti ir 55% no izvirzītiem mērķiem.
- 47 bērniem tika konstatēta pozitīva veselības dinamika: ir uzlabojusies mācīšanās un zināšanu lietojums, pašaprūpe, vispārējie uzdevumi un prasības, ikdienas mājas soļa izpilde.

Daļa vecāku atzīmē psiholoģiskā un morālā atbalsta trūkumu, kas liecina par nepieciešamību pilnveidot psiholoģisko atbalstu ģimenēm, kurās aug bērns ar invaliditāti, atbalstam jābūt sistemātiskam un jāaptver visi ģimenes locekļi, arī brāļus māsas un vecvecākus.

Kopumā izmēģinājumu projekta rezultāti atklāj, ka nozīmīga ir šādu pakalpojumu pieejamība: universālā asistenta pakalpojums, aprūpes mājās pakalpojums, materiālais atbalsts degvielas iegādei un transporta apmaksai nokļūšanai uz pakalpojumu saņemšanas vietām, iespēja saņemt pakalpojumus izglītības iestādē un mājās. Pakalpojumu pieejamība ir nozīmīga ģimenes vajadzību nodrošināšanai un vecāku nodarbinātības veicināšanai. Tādēļ jāattīsta un jāpilnveido tādi pakalpojumu veidi, kuri vērsti uz atbalsta nodrošināšanu visai ģimenei (universālā asistenta un aprūpes mājās pakalpojums).

Projekta mērķu sasniegšanas kavējošie faktori bija intensīvais pakalpojuma saņemšanas grafiks, ilgais gaidīšanas laiks uz pakalpojumu saņemšanu un pakalpojumu pieejamības problēmas pašvaldībā.. Pakalpojumu pieejamības uzlabošanai būtu jāizvērtē iespējas ieviest alternatīvas pakalpojumu organizācijas formas – “mobilie pakalpojumi”, kur pakalpojuma sniedzēji izbrauc uz pašvaldībām, kurās pakalpojumi nav pieejami un nodrošina pakalpojumus vairākiem bērniem vienā izbraukuma reizē. Jāpilnveido informācijas aprīte par pieejamiem pakalpojumiem un jāizvērtē iespējas organizēt pakalpojumu saņemšanu izglītības iestādēs un bērna dzīvesvietā.

Projekta laika tika veikta bērnu ar funkcionāliem traucējumiem dzīves kvalitātes izpēte, pielietojot *KIDSCREEN* pētniecības grupas izstrādātos dzīves kvalitātes vērtējuma instrumentus². Vērtējuma rezultāti ļauj secināt, ka izmēģinājumu projekta laikā realizētā intensīvā, uz ģimenes vajadzībām vērstā individuālā atbalsta plāna realizācija, veicināja dzīves kvalitātes paaugstināšanos bērniem ar FT gan no bērnu, gan viņu vecāku skatu punkta, kā arī veicināja ģimenes dzīves kvalitātes paaugstināšanos.

Izmēģinājumu projekta rezultātu analīze ļauj pārliecinoši apgalvot, ka izvēlētais inovatīvais pakalpojumu nodrošināšanas veids – Individuālā budžeta modelis, ir efektīvs pakalpojumu finansēšanas mehānisms, kas spēj radīt pozitīvas izmaiņas bērnu

---

² <https://www.kidscreen.org/english/questionnaires/>

funkcionālajā stāvoklī un uzlabot bērnu ar FT un vecāku dzīves kvalitāti. Turklāt, ir jāņem vērā, ka dzīves kvalitātes uzlabojumu novērtēšanai ir nepieciešams ilgāks laiks, un pēc izmēģinājumu projekta sasniegtais pozitīvais rādītājs ir tikai indikatīvs.

Kopumā var secināt, ka ir sasniegti izmēģinājumu projekta mērķi:

- Piedāvāt bērniem un viņu vecākiem lielākas pašnoteikšanās iespējas un plānot atbalstu, ņemot vērā katra bērna un viņa vecāku individuālās vajadzības, tādējādi nodrošinot bērnam iespējami efektīvāko atbalstu FT un to radīto seku novēršanai vai mazināšanai un ģimenes atbalsta spēju stiprināšanu.
- Nodrošināt publiskā finansējuma izmantošanas efektivitāti un lietderību.

Bērnu ar FT un viņu vecāku dzīves kvalitātes paaugstināšanai ir nepieciešams būtiski uzlabot sadarbību starp sociālo, veselības un izglītības jomām.

Detalizēti ar izmēģinājumu projekta rezultātiem var iepazīties Labklājības ministrijas mājas lapā: <http://www.lm.gov.lv/lv/es-finansejums/lm-istenotie-projekti/aktualie-projekti/socialo-pakalpojumu-atbalsta-sistemas-pilnveide-projekts-nr-9-2-2-2-16-i-001/individuala-budzeta-modelis/16216-es-finansejums/lm-istenotie-projekti/aktualie-projekti/socialo-pakalpojumu-atbalsta-sistemas-pilnveide-projekts-nr-9-2-2-2-16-i-001/individuala-budzeta-modelis/91872-izmeginajumu-projekta-rezultatu-novertejums>